

LIFE18 NAT/IT/000972

IGRA VLOG

Volk in človek – izzivi sobivanja

Izobraževalno gradivo pripravljeno v sklopu projekta

LIFE WOLFALPS EU (LIFE18 NAT/IT/000972)

Avtorja: Vesna Oražem in Iztok Tomažič

Strokovni pregled: Urša Fležar, Bojana Lavrič, Aleksandra Majič Skrbinšek, Maja Sever

December, 2019

LIFE18 NAT/IT/000972

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE
Slovenia Forest Service

Univerza v Ljubljani

Kazalo vsebine

Namen.....	2
Cilji.....	2
IGRA VLOG.....	3
Navodila za uporabo	3
Kartice	4
KARTICA 1: Opis situacije.....	4
KARTICE 2-13: Vloge – zgodbe oseb.....	5
KARTICE 14-24: Stališča, ki jih osebe zagovarjajo.....	11
KARTICA 25: Vprašanja za izvedbo simulacije diskusije.....	13
KARTICA 26: Vprašanja za evalvacijo.....	14
RAZLIČNI ZAZNAVNI POLOŽAJI – Ene oči in trije zorni koti	15
Navodila za delo	17

Namen

Na področju naravoslovnega in biološkega izobraževanja je način poučevanja, usmerjen v učenca, še vedno podcenjen v sami uporabi kljub zavedanju pomembnosti. Med pristope, ki spodbujajo aktivno udeležbo učenca, je tudi tako imenovana igra vlog. Tovrsten pristop je uporaben pri poučevanju kompleksnih bioloških in kemijskih procesov, predvsem pa tematik, ki so že po naravi kontroverzne. V to področje uvrščamo tudi tematiko velikih zveri, ki jo je s pomočjo igre vlog mogoče obravnavati z vidika upravljanja in sobivanja z njimi.

Ohranjanje velikih zveri, predvsem volka, je v največji meri pogojeno s sprejemanjem ljudi. V Sloveniji se habitati velikih zveri in kulturna krajina prepletata, kar pogosto vodi h konfliktnim situacijam z velikimi zvermi (povzročene škode, zahajanja v bližino naselij), nemalokrat pa tudi k nestrinjanju med različnimi interesnimi skupinami in tudi znotraj skupin samih. Uporaba igre vlog v obliki organizirane diskusije, simulacije sestankov in podobno je primeren način za ponazoritev kompleksnosti in raznolikosti dojetja tovrstne tematike.

V nadaljevanju je predstavljen predlog simulacije diskusije (igre vlog) na temo upravljanja in sobivanja z volkom, ki je namenjen predvsem dijakom srednjih šol. Igro vlog je smiselno uporabiti tudi pri poučevanju v osnovni šoli, vendar priporočena prilagoditev tematike (npr. vključitev vsebin o komunikaciji volkov v tropu in vloge posameznih volkov v tropu, vloge posameznih interesnih skupin pri ohranjanju volka in podobno).

Za poglobitev razumevanja, pridobljenega preko igre vlog, je nadalje predlagana tudi uporaba tehnike različnih zaznavnih položajev (t. i. perceptualno pozicioniranje), s pomočjo katere lažje ozavestimo svoja stališča in razloge zanje, se vživimo v vlogo drugega in poskušamo razumeti različne situacije z nevtralnega zornega kota.

Cilji

Igra vlog in tehnika uporabe različnih zaznavnih položajev spodbujata k:

- ✓ spoznanju, da obstajajo različni vidiki pojmovanja določenega koncepta, v tem primeru sobivanja,
- ✓ razumevanju, da interakcije z volkovi različne osebe dojemajo popolnoma drugače,
- ✓ razumevanju, da je stališče posamezne osebe odvisno od preteklih izkušenj, socialnega položaja in že pridobljenega znanja,
- ✓ spoznanju, da ima konflikt človek-volk predvsem družbeno-ekonomsko ozadje.

IGRA VLOG

Navodila za uporabo

SITUACIJA

Moderator (učitelj) dijakom (udeležencem) predstavi situacijo, o kateri bo tekla diskusija. Nujno je, da zagotovi dovolj podrobnosti, da se dijaki lahko vživijo vanjo.

VLOGE

Za opisom situacije sledi delitev vlog. Moderator, ki pozna socialna ozadja iz katerih dijaki izhajajo in njihova prepričanja, lahko vloge bolj smiselno razdeli tako, da vsak dijak (ali par) prejme vlogo, ki je njegovih prepričanij najbolj razlikuje. Po prejemu vloge, dijaki preberejo svoje besedilo in stališča, katera zagovarjajo. Če je v skupini večje število udeležencev, lahko moderator nekaj dijakom dodeli vlogo splošne javnosti – poslušalcev. Ti lahko kadarkoli med igro lahko udeležencem naslovijo dodatna vprašanja in jih zaprosijo za dodatna pojasnila.

RAZPRAVA

Razpravo vodi moderator. Dijakom zastavlja vnaprej predvidena vprašanja, s katerimi vodi simulacijo razprave. Ob zastavljanju vprašanj tudi določi osebo, ki odgovarja prva (zastavi tok razprave). Poleg tega nadzoruje simulacijo in skrbi, da pogovor teče v pravo smer in je nevtralen do vseh udeležencev.

EVALVACIJA

Po izvedbi simulacije moderator preko vnaprej zastavljenih vprašanj vodi evalvacijo razprave. Nujno za razumevanje celotnega koncepta je, da moderator s skupino povzame kaj so se tekom simulacije naučili oziroma s čim so se na novo seznanili.

Kartice

KARTICA 1: Opis situacije

Kartica je namenjena moderatorju, ki skupini predstavi situacijo in cilje vodene diskusije (igre).

Na območjih, kjer se kulturna krajina in z gozdom prerasle površine nerazdružljivo prepletajo, pogosto prihaja do interakcij med človekom in živalmi. Te interakcije so, predvsem za ljudi, ki na teh območjih živijo, navadno nekaj vsakdanjega. Občasno pa prihaja tudi do konfliktov, predvsem takrat, ko živali povzročijo škodo na človekovem premoženju ali ko dobimo občutek, da se nam prepogosto približujejo.

Volkovi so ena izmed vrst živali, ki v človeku vzbujajo tako strah kot tudi občudovanje. Človekovo pozornost pritegnejo predvsem zaradi svojega mogočnega videza, inteligentnosti in iznajdljivosti, predvsem pa se nekako poistovetimo z njihovim načinom življenja v tropu, ki na trenutke lahko spominja na družino pri človeku. Nasprotno pa s strahom navadno povezujemo izraze zveri, kot so razkazovanje zobovja in jezika. Enak občutek lahko izzove tudi srečanje s psom. Verjetno je človek skozi evolucijo razvil strah pred velikimi plenilci, tudi velikimi zvermi, v socialnem okolju pa se skozi učenje ta strah lahko še dodatno podkrepi. Da bi razumeli, da volkovi za človeka ne predstavljajo neposredne grožnje, moramo poznati številne značilnosti njihove biologije, ekologije, predvsem pa vedenja. Vendar pa največji izvor strahu predstavljajo predvsem napačne pridobljene informacije (mediji in družbena omrežja) in izkušnje s povzročeno škodo na premoženju.

Volkovi so na območju Slovenije in tudi drugje po Evropi začeli ponovno naseljevati območja, kjer jih desetletja ni bilo. Zaradi tega prihaja do številnejših konfliktov z volkovi med prebivalci območij, kjer volkove prisotnosti niso vajeni več. V namen izboljšati razumevanje, predvsem pa sprejemanje vrste s strani ljudi, potekajo številne komunikacijske aktivnosti, katerih cilj je vzpostaviti ali ohranjati tako imenovano SOBIVANJE.

Vendar pa se pojavljajo številna vprašanja, nejasnosti in tudi nepravilno razumevanje samega koncepta sobivanja. Torej, pred vzpostavitvijo vzdržnega življenja tako za človeka kot tudi volka, je treba zagotoviti družbeno soglasje, ki nemalokrat predstavlja trn v peti vsem, ki si za strpen soobstoj vrst vsakodnevno prizadevajo.

Pred vami so zgodbe različnih ljudi, ki živijo z volkovi, se z njimi ukvarjajo, ali jih le zanimajo. Naša naloga je, da skušamo najti soglasje pri pojmovanju sobivanja in poskušamo najti rešitve, kako ga zagotoviti.

KARTICE 2-13: Vloge – zgodbe oseb

Moderator razdeli kartice med udeležence delavnice. Če je udeležencev več, lahko posamezno kartico dodeli paru, pri čemer določi tistega, ki se bo vključeval v diskusijo. Druga možnost pa omogoča vključitev vseh udeležencev kljub večjemu številu, tako da udeleženci, ki niso prejeli posamezne vloge, dobijo vlogo splošne javnosti, katere naloga je spremljati diskusijo ter vzpodbujati razpravljavce k dodatnim obrazložitvam svojega mnenja.

Opomba: v spodnjih opisih zgodb je raba moške oblike izključno nevtralna oziroma nezaznamovana.

REJEC 1

Živim v osrčju območja velikih zveri. Kmetijo imamo že odkar pomnim, vendar pa do škod nikoli ni prihajalo. Letošnje leto je bilo za nas nevzdržno, saj so nam volkovi pobili več ovac in tudi nekaj telic. Svoje živali imam zavarovane na pravi način, tako, da ne uhajajo izven pašnika in ne delajo škode na tuji lastnini. Kako bo lastnik zveri – država poskrbela za to, da njihove živali ne bodo delale škode na mojem ozemlju? Ves čas opozarjamo na ta pereč problem, vendar se situacija ne premakne, nihče nas ne jemlje resno. Predlagam, da vsi »zveroljubci« pridete živeti na naše območje in aktivno varujete naše živali.

REJEC 2

Tudi sam živim s svojo družino na območju velikih zveri. Kmetija nam predstavlja vir preživetja, saj skoraj celotna družina vsakodnevno sodeluje pri opravilih. Ker živali – koze redimo predvsem za mleko, nam šele končni produkti – jogurti, skute, siri predstavljajo pravi vir zaslužka. Če ne bi uporabljali različnih zaščitnih ukrepov, kot so ograjevanje stalnih pašnikov in v teh uporabljali visokih elektromrež za zapiranje čez noč, ob tem pa imeli ves čas prisotnega vsaj enega pastirskega psa, živali verjetno ne bi imeli več. Ker ne vzrejamo koz za mesno predelavo, nam izpad vsake živali predstavlja nepopravljivo škodo. Moje osebno mnenje je, da nihče ne bo storil nič namesto nas. Vsak kmet mora narediti vse, da izpelje svojo dejavnost.

LOVEC 1

Dokler niso bili volkovi v Slovenijo ponovno doseljevani, se tako obsežne škode na divjadi niso pojavljale. Zdaj so naša lovišča skoraj prazna. V družini ne vidimo več možnosti, kako bomo načrte odstrela sploh izvedli, od česar je odvisen tudi naš obstoj. Poleg tega zdajšnji upravljavci in politiki podajajo take zahteve za odstrel volka, da jih je nemogoče izvesti. Lovci smo prostovoljci. Kdo bo plačal naše delo, da sedimo več dni na pašniku in čakamo volka, da se vrne? Lokalni kmetje pa potem s prstom kažejo le na nas, češ, če nimamo od uplenjenega volka dobička, ga nimamo želje streljati.

LOVEC 2

V naši lovski družini smo sodelovali že v številnih projektih na temo velikih zveri. Vključujemo se pri zbiranju vzorcev v našem lovišču, postavljanju fotopasti in ogledu najdenega plena. Menim, da lahko le skupaj naredimo nekaj za naravo, saj strokovnjaki potrebujejo nas na terenu, mi pa njih, saj le tako lahko ostanemo na tekočem glede številčnosti in območjih prisotnosti posamezne vrste, tudi volka. Menimo, da je volk žival, ki jo je potrebno spoštovati in se od nje kot lovci lahko marsikaj naučimo.

RAZISKOVALEC VELIKIH ZVERI

Volkovi so teritorialne živali, ki aktivno branijo svoja območja. Posledično se na določenem območju ne morejo čezmerno namnožiti. Poleg tega se v tropu parita praviloma le vodilni samec in samica, kar predstavlja dodatno regulacijo številčnosti. Pri volkovih v prvem letu pogine tudi približno polovica mladičev, lahko še celo kakšen več. Volčje vedenje je izredno plastično, kar pomeni, da se spremembam v okolju lahko izredno dobro prilagajajo. To lahko opazimo tudi pri prehranskem vedenju. Namreč, so oportunistični plenilci, kar pomeni, da se prehranjujejo s plenom, ki je najlažje dostopen in najštevilčnejše zastopan na določenem območju.

STROKOVNJAK – UPRAVLJALEC

Za učinkovito upravljanje s populacijo volka in zagotavljanje strpnosti ljudi je potrebna uporaba različnih upravljaljskih ukrepov. Ključno je torej omogočiti odstrel volkov, ki povzročajo nesprejemljivo škodo (npr. številne škode na istem območju, škode na velikih pašnih živalih ...). Vendar pa se moramo zavedati, da samo z odstrelom situacije ne bomo rešili. Na vseh območjih, kjer je volk tudi le občasno prisoten, je treba ustrezno zavarovati svoje premoženje. S pravilno uporabo in vzdrževanjem lahko škode zelo omejimo. Pri svojem delu ves čas kontaktiramo z lokalnimi skupnostmi in različnimi deležniki, zaradi česar situacijo na terenu dobro poznamo.

LOKALNI PREBIVALEC 1

Živim na območju velikih zveri, vendar številnih srečanj z volkom in konfliktov ne občutimo. Veliko časa preživim v bližnjem gozdu, vendar moramo priznati, da sem volka od daleč opazoval le enkrat. Takoj, ko je zaznal mojo prisotnost, se je umaknil. Menim, da so volkovi veliko bolj previdni kot medvedi in se človeku bolj izogibajo. Ob tem menim tudi, da prisotnost volka ne poslabša kakovosti življenja na podeželju, saj bistvenih razlik zdaj ne občutimo.

LOKALNI PREBIVALEC 2

V zadnjem letu ves čas zaznavamo prisotnosti volka ob naših vaseh. Tak način življenja je nevdzržen, saj si tudi otrok ne upamo več pustiti igrati same na vasi ter ob gozdu. V šolo jih zdaj prevažna kombi, na šolskih sprehodih pa spremlja lovec. Ves čas opozarjamo na problematiko, pa nas nihče od politikov in strokovnjakov ne sliši. Hkrati menijo, da volk za človeka ni nevaren. Povsod drugje se pojavljajo tudi poškodbe človeka. Se mora napad zgoditi tudi pri nas, da bo kdo od odgovornih ukrepal?

PREDSTAVNIK DRUŠTVA ZA ZAŠČITO ŽIVALI

Volkovi so izredno inteligentne in čuteče živali. Za svojo družino bi naredili vse. Tako ljubeč in čuteč ni niti človek. Menim, da je vsaka žival dragocena, neprecenljiva, zato odstrel niti slučajno ni sprejemljiv. Vsi prebivalci, ki imajo težave z volkovi, ne naredijo dovolj za sobivanje. Financ je na voljo dovolj za vse, le za zaščitne ukrepe ne. Obstajajo tudi drugi učinkoviti ukrepi namesto odstrela – zakaj pa ne bi dali vseh volkov na ovratnice in stalno spremljali, kje so? Morda sterilizirali vse pse, da se ne bi uspeli pariti? Ključna bi bila tudi zavetišča za volkove, ki jim je trop razpadel, so osiroteli ali morda bili označeni kot »problematicni«.

TURISTIČNI VODNIK

Programi opazovanja živali in obiska habitata velikih zveri omogočajo ljudem pristno izkušnjo, pridobitev novega znanja, hkrati pa premagovanje strahu pred temi vrstami. Ko vodim turiste skozi gozd, kjer opazujejo prisotnost živali, tudi volka, pokažejo neverjetno zanimanje in navdušenost nad vrsto. Menim, da je obisk habitata volka lahko izjemno učinkovit za boljše sprejemanje vrste, poleg tega pa se turisti naučijo pravilnega obnašanja v naravi, kar vodi tudi k zmanjševanju konfliktov.

PREDSTAVNIK LOKALNE UPRAVE (OBČINA)

V naši občini smo že sodelovali v preteklih projektih na temo velikih zveri. Vedno sem bil pristaš uporabe in promocije zaščitnih ukrepov, vendar jih na dolgi rok z občinskim proračunom ne moremo subvencionirati, ljudje sami pa sredstev ne bodo vlagali. Če se sredstva sistemsko ne zagotovijo, bodo vsa dosedanja prizadevanja obstala. Vseeno pa menim, da je številčnost populacije volka nekoliko ušla izpod nadzora in je ključnega pomena tudi zmanjšanje števila zveri.

PREDSTAVNIK MINISTRSTVA

Zavedati se moramo, da je volk zavarovana vrsta, s katero se upravlja le pod natančno določenimi pogoji. Da bi spremenili financiranje ukrepov in vpeljali nove prakse v vsakodnevno rabo, je treba spremeniti zakonodajne postopke in predpise, kar zahteva veliko dela, predvsem pa so postopki dolgotrajni. Na ministrstvu seveda podpiramo vse učinkovite načine, ki se uveljavljajo za zagotavljanje sobivanja z zvermi, predvsem z volkom, in se poskušamo čim bolj proaktivno vključevati v reševanje problematike ter upoštevati vse poglede, za kar pa smo pogosto kadrovsko podhranjeni.

SVETOVALEC S PODROČJA KMETIJSTVA

Slovensko ozemlje je že brez prisotnosti velikih zveri v velikem delu manj primerno za opravljanje kmetijske dejavnosti. Zaščita pred velikimi zvermi terja od rejcev prevelik finančni in časovni vložek, zaradi česar so rejci na območju velikih zveri veliko manj konkurenčni na trgu kot drugi rejci. Zaradi vseh navedenih obremenitev se mladi rejci ne odločajo več za kmetovanje. Kot posledica se slovensko podeželje še dodatno zarašča, kmalu ne bomo več mogli pridobiti domačih mlečnih in mesnih proizvodov in bomo odvisni popolnoma od uvoza.

PREDSTAVNIK VEGANOV

Vsako živo bitje ima pravico živeti dostojno življenje. Ljudje nimamo pravice tega odvzeti. Nikakor ni sprejemljivo, da ljudje redimo živali, zato polemike o problematiki zveri niso na mestu. Če bi se ljudje prehranjevali bolj sonaravno, predvsem pa izkoriščali rastlinske vire hrane, ki popolnoma zadoščajo za zadostitev potreb našega organizma, bi tovrstna problematika postala brezpredmetna. Menim, da so ljudje, ki redijo domače živali za zakol veliko bolj moralno neodgovorni kot zveri, ki se s tovrstno hrano pač prehranjujejo.

KARTICE 14-24: Stališča, ki jih osebe zagovarjajo**REJEC 1**

- Edina rešitev je povečati odstrel volkov.
- Država naj zaščiti svoje zveri.
- Rejci nismo dolžni hraniti volkov.
- Dodatnega dela nam ne bo nihče poplačal.

REJEC 2

- Volkovi so in bodo prisotni, nekaj žal moramo ukreniti.
- Zaščitni ukrepi sicer predstavljajo dodatno delo in strošek, vendar nič v primerjavi s škodo, ki jo lahko izkusimo.

LOVEC 1

- Sedanje upravljanje z zvermi ni učinkovito.
- Upravljavci sploh nimajo pravega vpogleda v številčnost divjadi, ker ne upoštevajo našega poznavanja lovišč.
- Volkovi trenutno povzročajo nepopravljivo škodo okolju.

LOVEC 2

- Volkovi so potrebni za vzdrževanje ravnovesja v gozdu.
- So najboljši lovci – zato jih spoštujemo.
- Nujno je sodelovanje s stroko, saj en brez drugega ne zmoremo nič.

RAZISKOVALEC VELIKIH ZVERI

- Volkovi so teritorialne živali, številčnost so sposobni samoregulirati.
- Stabilen, vitalen trop praviloma prednostno pleni divjad, ne pašnih živali.
- Volkovi človeka ne dojemajo kot plen, praviloma se interakcijam izogibajo.

STROKOVNJAK – UPRAVLJALEC

- Učinkovita je le kombinacija različnih upravljaljskih ukrepov (od odstrela do zaščite).
- Na vseh območjih, kjer se volk pojavlja, hkrati pa so tam neustrezno zaščitene pašne živali, lahko pride do škode.

LOKALNI PREBIVALEC 1

- Volka je težje srečati, kot si mislimo.
- Lahko si delimo isti prostor z volkovi.
- Konflikti z volkom so bolj konstruktivni in določenih skupin ljudi, kot vsakdanjega življenja na podeželju.

LOKALNI PREBIVALEC 2

- Volkovi ogrožajo našo varnost.
- Kakovost življenja na podeželju se zmanjšuje, saj se ne moremo več prosto gibati.
- Postajamo drugorazredni državljani.

PREDSTAVNIK DRUŠTVA ZA ZAŠČITO ŽIVALI

- Odstrel volkov je neučinkovit in nesprejemljiv.
- Lokalni prebivalci ne naredijo dovolj za sobivanje.
- Obstajajo drugi primernejši ukrepi za ohranitev volka, saj je vsak osebek nenadomestljiv.

TURISTIČNI VODNIK

- Obisk habitata volka lahko promovira sprejemanje vrste.
- Ključno je, da predamo znanje o primernem obnašanju ob obisku narave.
- Vedeti moramo, da smo ljudje le obiskovalci, ne prebivalci teh območij.

PREDSTAVNIK LOKALNE UPRAVE (OBČINA)

- Ključno je zagotoviti sredstva za zaščitne ukrepe.
- Kot občina želimo tudi naprej delovati proaktivno.
- Populacija volka je vseeno preštevilna.
- Zaščitni ukrepi bodo učinkoviti takrat, ko bo zagotovljeno tudi upravljanje z vrsto.

PREDSTAVNIK PRISTOJNEGA MINISTRSTVA

- Postopki spreminjanja zakonodajnih postopkov in predpisov so dolgotrajni.
- Zavzemamo se za vse ukrepe, ki promovirajo sobivanje.
- Želimo se proaktivno vključevati v reševanje problematike.

SVETOVALEC S PODROČJA KMETIJSTVA

- Velike zveri bi se morale ohraniti le na tradicionalnem območju, gozdovih Kočevske.
- Rejci na območju velikih zveri so nekonkurenčni prosti ostalim.
- Zaradi velikih zveri se opušča kmetijstvo in zarašča večji del slovenskega podeželja.

PREDSTAVNIK VEGANOV

- Ljudje smo moralno neodgovorni, če za prehrano redimo živali.
- Če bi se prehranjevali z rastlinsko prehrano, ki nam nudi vse, bi vse težave z velikimi zvermi izginile.
- Rejci domačih živali so bolj krvoločni kot same velike zveri.

KARTICA 25: Vprašanja za izvedbo simulacije diskusije

Kartica je namenjena moderatorju, ki vodi diskusijo (igro).

Pred zastavljanjem vprašanj moderator zaprosi udeležence, da se predstavijo. Predstavitev služi namenu spoznavanja svojih sogovorcev v nadaljnji vodeni razpravi. *Primer: udeleženec pove, da je rejec (ime in kraj bivanja lahko doda) in kratko povzame svojo zgodbo.*

Za predstavitev začne moderator zastavljati vprašanja, ob čemer povabi posameznega udeleženca k odgovoru. Vmes lahko udeleženci dopolnjujejo sogovorce, vendar mora moderator skrbeti, da diskusija poteka organizirano, predvsem pa spoštljivo.

Predlogi vprašanj, ki se lahko med simulacijo razgovora smiselno dopolnjujejo ali nadgrajujejo:

Kaj za vas pomeni sobivanje?

Ali sobivate z velikimi zvermi in če, kako?

Kdo je po vašem mnenju odgovoren za zagotavljanje sobivanja?

Kateri ukrep je po vašem mnenju najbolj učinkovit za zagotavljanje strpnega sobivanja?

- Kako se opredeljujete do odstrela?***
- Ali ste pripravljeni investirati v / sofinancirati zaščitne ukrepe za preprečevanje škod?***
- Kaj bi bilo potrebno narediti za boljše razumevanje vrste?***
- Ali se vam zdi izobraževanje pomembno za zagotavljanje lažjega skupnega življenja človeka in volka?***
- Kaj ste pripravljeni pri sebi / svojem dosedanjem vedenju spremeniti, da bi dosegli soglasje z drugače mislečimi?***
- Ali menite, da lahko človek nadomesti ekološko vlogo volka?***
- Zakaj so veliki plenilci pomembni v posameznem ekosistemu?***
- Kaj ste pripravljeni sami narediti za ohranitev volka v Sloveniji?***
- Zakaj moramo upoštevati tudi mnenja drugače mislečih?***

KARTICA 26: Vprašanja za evalvacijo

Kartica je namenjena moderatorju, ki zastavlja vprašanja z namenom povzeti ključne točke simuliranega razgovora in želi, da jih udeleženci usvojijo.

- Moderator udeležence preko vprašanj vodi do pomembnejših zaključkov diskusije.***
- Predlogi vprašanj:***
- Kaj ste se med razgovorom naučili oziroma kaj ste novega izvedeli?***
- Ali ste si predstavljali, da poleg vaših predstav obstajajo tudi drugačne, tako zelo različne?***
- Kateri razlogi menite, da so tisti, v katerih se mnenja tako oddaljujejo?***
- Ali najdete kakšno skupno točko, na kateri je vredno graditi za dosego lažjega soglasja med različnimi interesnimi skupinami?***
- Imate predlog, kako v realnem življenju izpeljati diskusijo s tako raznoliko skupino, da bi odnesla kar največ od skupnega dela?***

RAZLIČNI ZAZNAVNI POLOŽAJI – Ene oči in trije zorni koti

Skozi različne zaznavne položaje lažje ozavestimo in definiramo argumente, ki naj bi podpirali naše stališče do volkov in sobivanja z njimi. Šele, ko se o njih pogovarjamo in jih želimo ubesediti, pogosto spoznamo, da morda ne definirajo naših lastnih mnenj ali izkušenj, temveč okolice, družinskih članov, predpostavk medijev in družabnih omrežij. Pogosto se tudi težko vživimo v drugega človeka, kar pa je predpogoj za iskanje skupnih imenovalcev v pogovoru, predvsem pa iskanju skupnih rešitev. Tehnika uporabe različnih zaznavnih položajev omogoča poglobitev razumevanja, ki so ga udeleženci že pridobili preko simulacije diskusije.

Trije različni zaznavni položaji:

VLOGA	O PERSPEKTIVI	PREDNOSTI	PASTI
Jaz	Prva vloga temelji na naših predhodnih izkušnjah in vsakodnevnem zaznavanju okolice, neodvisno od vidika drugega. Naše življenjske izkušnje so pridobljene iz te perspektive: naših čutnih zaznav, notranjih občutij – čustev.	Družbene vloge, ki zahtevajo visoko mero koncentracije, kot na primer vrhunski športi, predstavljajo izrazite perspektive prve osebe – sebe.	V teh primerih je objektivnost posameznikovega dožemanja okolice minimalna. V tej perspektivi posameznik ni zmožen videti in presojeti dogodkov z vidika drugega, kar je za reševanja in preprečevanja konfliktov neugodno.

Druga oseba	V tej perspektivi je posameznik zmožen videti in dojemati dogajanje v okolici skozi oči drugega, so zmožni velike mere empatije. Položaj drugega pospešuje in pogloblja učni proces.	Zmožnost prehoda v drugo vlogo omogoča posamezniku pridobiti dodatne, razširjene informacije o določeni situaciji. Primer uspešnih družbenih vlog, ki so zavedno ali nezavedno zmožni preiti v vlogo drugega, so na primer uspešni komunikatorji, prodajalci, terapeuti. Ključna prednost tovrstnega zaznavnega položaja je zmožnost reševanja konfliktov, saj se lahko posameznik vživi v občutenje drugega in ga posledično lažje razume.	Kadar posameznik veliko časa preživi v vlogi drugega, lahko izkusi tudi negativne vidike te perspektive. V življenju se ne odloča več na podlagi svojih občutenj, želj in potreb, vendar te presoja na podlagi potreb drugega, na primer partnerja. Pojavi se t. i. izrazita so-odvisnost.
Opazovalec	Ko posameznik preide v vlogo tretje osebe, je zmožen poslušati in videti sebe in druge s položaja opazovalca kot osebe, ki ni vpletena v določeno situacijo. Tovrstna perspektiva omogoča veliko mero objektivnosti.	Prehod v tretjo pozicijo omogoča posamezniku stopiti izven čustvene vpletenosti v situacijo in s tem boljši pregled nad situacijo, videti »širši sliko«. Tovrstna vloga je primerna, ko želimo na primer ovrednotiti svoja pretekla dejanja in jih izboljšati. Ta položaj omogoča manj intenzivna in bolj nevtralna čustva kot pri prehodu v npr. drugo vlogo.	Nekateri ljudje večino časa preživijo v nevtralni, tretji osebi. Ti ljudje navadno ne občutijo močnih čustvenih stanj sebe, po drugi strani pa ne izkusijo napetih izzivov v stiku z drugimi osebami. Ljudje, ki so zelo osredotočeni na svoje misli in občutenja, navadno težje preidejo v ta položaj.

Navodila za delo

STALIŠČA V VSEH TREH PERSPEKTIVAH

Vsak udeleženec zapiše svoja stališča in navede argumente, ki stališče podpirajo. Enako stori za svojo vlogo pri igri vlog (pozicija druge osebe) in opazovalca, kjer definira tako stališča sebe (prve osebe) in svoje vloge (druge osebe).

UVID

Vsak udeleženec drugim sodelujočim kratko predstavi svoje ugotovitve: ali je našel argumente, ki smiselno podpirajo njegovo lastno stališče? Jih je ovrgel ali morda le ne znal definirati in si omogoil širši pogled na tematiko?

AKTIVNO OZAVEŠČANJE ali RAZUMEVANJE DRUGAČE MISLEČIH

Moderator pozove vse udeležence k proaktivem delovanju za zagotavljanje sobivanja volka in človeka tudi v prihodnje. Vse zainteresirane tudi nadalje usmerja pri iskanju novega znanja in oblikovanju stališč.

»Drugega lahko sodimo šele, ko stopimo v njegove čevlje.«